

Ta snacket

Information och råd för vuxna om att prata med barn om risker på och utanför nätet – och vad du ska göra om något har hänt.

Du är avgörande för barns trygghet

Att du som förälder, eller annan viktig vuxen, är engagerad i barns liv både på och utanför nätet, är avgörande för deras trygghet. Men det är inte alltid lätt att veta hur du ska agera och prata utan att kränka barnets integritet och nyfikenhet. Därför har vi i den här foldern samlat information, tips och råd om hur du som vuxen kan prata med barn om risker på och utanför nätet och hur du ska göra om något har hänt.

Råd och stöd till vuxna

ECPAT Vuxenstöd är en plats för alla vuxna i barns närhet. Här hittar du information om barns sexuella utsatthet – på och utanför nätet – och råd om hur du pratar om ämnet och agerar om något hänt. Du kan få kostnadsfri rådgivning på mejl, telefon och chatt.

- Hur ska jag göra om barn skickar nakenbilder?
- Ska jag förbjuda vissa appar?
- Jag är orolig för att ett barn har blivit utsatt, vad ska jag göra?

Vuxenstöd

Chatta med oss – du kan vara anonym.

ecpat.se/vuxenstod

Barns tillvaro på nätet

En stor del av barns och ungas liv utspelar sig på nätet. Det är en positiv plats där de kan utvecklas, inspireras och möta andra och det finns ingen tydlig gräns mellan livet på och utanför nätet. Det innebär att även flörtande, förälskelse och sex är en naturlig del av tillvaron. Det är viktigt att barns vardag på nätet är lika trygg som den utanför och att vuxna pratar om både de risker och de möjligheter som finns där.

ECPAT får ofta frågor från vuxna angående vem den typiske förövaren kan vara och vilka appar som ska undvikas. Svaret är att det kan vara vem som helst – både vuxna och andra barn – och att förövare finns där barn finns. Det är därför viktigt att vuxna engagerar sig lika mycket i barns tillvaro på nätet som utanför och kan förmedla kunskap om vilka lagar och regler som gäller på nätet.

Ta snacket – med ECPATs samtalsguider

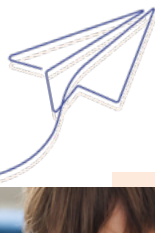
Det är viktigt att få i gång ett samtal och visa intresse för barns liv på nätet. Håll ett öppet sinne för vad barn du möter berättar – eller inte berättar – och kom ihåg att prata ofta, inte bara en gång. På ECPAT Vuxenstöd hittar du samtalsguider som ger tips på hur du pratar med både äldre och yngre barn om kroppen, gränser, samtycke, sex och relationer. Var alltid tydlig med att du finns där och lyssnar – på deras villkor och utan att skuldbelägga.

ecpat.se/vuxenstod/samtalsguider

Varför skickar barn nakenbilder?

Flörtande, förälskelse och sex är en naturlig del av barns liv – även i deras vardag på nätet. Att skicka och få nakenbilder är ofta en del av utforskandet och behöver inte vara ett riskfyllt sexuellt beteende så länge relationen är ömsesidig och respektfull.

Samtidigt som många barn och unga uttrycker att nakenbilder är något positivt, ser vi också att många saknar kunskap om vad som är okej och inte. Det leder till att de inte alltid är medvetna om att de utsätts för ett brott eller att de riskerar att själva begå brott.

Att få oönskade nakenbilder är vanligt och har normaliserats och blivit en del av barns vardag. Även om de känner ett starkt obehag tycker många inte att det är tillräckligt allvarligt för att anmäla.

Tips inför att prata med barn om nakenbilder

- Prata tidigt om samtycke på nätet.
- Se till att barnet känner till vad som är lagligt och inte när det handlar om nakenbilder.
- Var tydlig med att barnet alltid kan komma till dig om något har hänt.
- Skuldbelägg aldrig barnet för att hen skickat nakenbilder.
- Hota aldrig med mobilförbud eller appförbud – det kan göra att barnet inte vågar berätta för dig när något har hänt.
- Polisanmäl om barnet har blivit utsatt för brott – det är inte mindre allvarligt för att det skett på nätet.

Nästan tre av fyra barn har fått en oönskad nakenbild.

ECPATs undersökning
"Nude på nätet" 2023.

När nakenbilder sprids

I ECPATs undersökning "Nude på nätet" svarar fler än en av fem flickor att de fått sina nakenbilder spridda utan samtycke. Många beskriver att spridningen får allvarliga konsekvenser, att de känner djupa skam- och skuldkänslor och att kränkningen inte får ett slut så länge spridningen fortsätter.

Ibland sprids barns bilder på så kallade exposekonton. Det är anonyma konton på sociala medier där bilder och filmer läggs ut med syfte att kränka den som hängs ut. Barn som hängs ut är ofta unga – ibland så unga som i mellanstadieåldern.

Nio av tio barn vet vad ett exposekonto, men bland vuxna är fenomenet nästan okänt. Det kan bland annat leda till att barn inte får kunskap från vuxenvärlden om att de kan göra sig skyldiga till brott genom att sprida bilder på exposekonton. Dessutom kan det leda till att de drar sig för att berätta för en vuxen när de utsatts.

Prata med barn om exposekonton

- Berätta för barnet att det kan vara brottsligt att sprida bilder via ett exposekonto och att dela vidare nakenbilder utan samtycke.
- Om barnet hittar ett exposekonto hjälp till att anmäla kontot till plattformen.
- Om barnet blivit uthängt på ett exposekonto ta skärmdumpar och skriv ner det ni vet om kontot.
- Hjälp till att anmäla till polisen om barnet blivit utsatt.
- Det är viktigt att händelsen reds ut – fler barn har antagligen blivit utsatta och kan vara i behov av stöd.

Första hjälpen

om barn utsatts – eller om du misstänker att något har hänt

Signaler på utsatthet

Var uppmärksam på förändringar, till exempel sömnsvårigheter och nedstämdhet. Det kan vara tecken på att barnet är utsatt och inte mår bra. Barn kan vara rädda för att inte bli trodda eller för hur den vuxna kommer att reagera. De kan därför "testprata" för att se hur du agerar och berätta om något en kompis gjort eller något de hört om. Var uppmärksam och aldrig dömande eller arg.

Våga fråga – och var lugn och lyssna

Även om du inte får något svar första gången du frågar visar om att du är intresserad och att det är okej att berätta. Låt det gå lite tid och prova att fråga i ett annat sammanhang. Många unga tvekar att berätta av rädsla för att göra dig som vuxen besviken eller arg. Låt barnet tala till punkt innan du börjar ställa frågor och respektera när barnet inte orkar eller vill berätta mer.

Avlasta från skam och skuld

Barn känner ofta skam och skuld när de blivit utsatta för något. Avlasta barnet från detta genom att tala om för barnet att det som hänt inte är deras fel.

Polisanmäl om du misstänker brott

Anmäl till polisen om du misstänker att ett barn har blivit utsatt för brott. Du behöver inte vara säker på att något är brottsligt, det är polisens uppgift att utreda. Spara bevis som till exempel chattar eller bilder. Kom ihåg att det är lika allvarligt att bli utsatt på nätet som utanför.

Orosanmäl om du är orolig för ett barn

Om du misstänker att ett barn far illa ska du alltid göra en orosanmälan. Det är socialtjänstens uppgift att utreda om det krävs stödinsatser eller inte.

Se till att barnet får stöd

Barn som utsatts har rätt att få stöd och ibland är det lättare att prata med en utomstående vuxen. Sök hjälp, till exempel att prata med skolkuratoren eller ungdomsmottagningen. Barnet kan också chatta anonymt på dittecpat.se.

Sök stöd själv om du behöver

Att ett barn har blivit utsatt kan väcka många starka känslor hos dig som vuxen och det är inte alltid lätt att veta hur du ska agera. Sök stöd om du behöver, exempelvis på ecpat.se/vuxenstod.

Vad säger lagen?

Att du som vuxen har koll på vad lagen säger är avgörande för att du ska kunna lära barn vad som är okej och inte när det handlar om sex, nakenbilder och samtycke både på och utanför nätet.

Åldersgränser

Alla personer under 18 år är barn och har rätt till skydd mot sexuella övergrepp. Ju äldre barnet är desto större rätt till självbestämmande och från 15 års ålder kan barn samtycka till sex. Huvudregeln är att sex med barn under 15 år är brottsligt oavsett om barnet samtyckt eller inte. Undantaget är om det är liten skillnad i ålder mellan de som har sex och det uppenbart inte handlar om ett övergrepp. Från 15 års ålder är barn straffmyndiga och kan dömas för brott.

Övergrepp sker även på nätet

Lagen skiljer inte på sex som sker fysiskt och sex som sker på nätet. Om någon får ett barn under 15 år att begå en sexuell handling på sig själv under en videochatt eller när hen filmar sig själv är det ett sexualbrott på samma sätt som om de hade befunnit sig på samma plats.

Så säger lagen:

- Att ge barn ersättning för sexuella handlingar är alltid brottsligt. Ersättningen behöver inte vara pengar utan kan även handla om exempelvis alkohol, cigaretter och märkeskläder.
- Att ett barn har en nakenbild på sig själv är inte brottsligt. Att ha en nakenbild på ett annat barn som inte genomgått puberteten är brottsligt. I vissa fall kan det vara brottsligt även när det gäller pubertetsutvecklade barn.
- Att skicka nakenbilder till någon under 15 år är som huvudregel brottsligt. Det kan också vara brottsligt att be ett barn under 15 år om en nakenbild.
- Att skicka en oönskad nakenbild till någon över 15 år är brottsligt och att fråga om en nakenbild från någon över 15 år på ett sätt som är sexuellt kränkande är brottsligt.
- Att sprida en nakenbild på någon annan är brottsligt.

Tveka aldrig att anmäla!

Har barn utsatts sexuellt är det lika allvarligt oavsett om det har hänt på eller utanför nätet. Det är viktigt att händelsen reds ut. Ring polisen på 11414 för att göra en anmälan. Du kan också besöka en polisstation. Är brottet pågående ska du alltid ringa 112.

Vårt uppdrag:

Stoppa sexuella övergrepp mot barn

ECPAT är en barnrättsorganisation som arbetar för att förebygga och stoppa sexuella övergrepp mot barn.

Barn delar dagligen upplevelser och erfarenheter med oss i vår stödlinje och i våra undersökningar och vi får en unik möjlighet att lära oss av de som känner sin verklighet allra bäst – barnen själva. Det gör att vi hela tiden kan utveckla hur vi bemöter unga som behöver stöd, men också hur vi kan ge råd och hjälp till föräldrar och andra som möter barn i sin vardag.

Ditt ECPAT

Ditt ECPAT är en webbsida och stödlinje för alla under 18 år. Här får barn och unga råd, hjälp och information om sexuell utsatthet och kan chatta med oss anonymt. Vi kan också hjälpa till att ta ner nakenbilder som spridits på nätet.

dittecpat.se/

ECPAT Vuxenstöd

Många vuxna känner oro över barns sexuella utsatthet, både på och utanför nätet. Det är inte alltid lätt att veta hur du ska prata om och förebygga risker utan att kränka barnets integritet och utforskande. ECPAT Vuxenstöd ger kunskap och stöd och du kan ringa, mejla eller chatta med oss för individuell rådgivning.

Vuxenstöd

ecpat.se/vuxenstod

ECPAT Hotline

ECPAT Hotline är en anmälningssida som tar emot tips på alla former av sexuella övergrepp mot barn. Vi granskar tipsen och skickar vidare till polisen och samarbetspartner i andra länder. Ett enda tips kan vara avgörande för att ta barn ur en pågående övergreppssituation, att gärningspersonen döms och att barnet får stöd och hjälp.

Hotline

ecpat.se/hotline